

## A. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

### 1. Kaupunginasemakaavaa koskevat kysymykset.

XV kaupunginosan asemakaava. Jo vuonna 1912 kaupunginvaltuusto oli periaatteessa hyväksynyt<sup>1)</sup> kaupunginasemakaava-arkkitehdin laatiman XV kaupunginosan asemakaavaehdotuksen, jonka käsittämä alue ulottui Stenbäckkadusta kaakossa Pikkuhuopalahteen ja jota koillisessa rajoitti Länt. viertotie ja lounaassa Toivolan huvila-alueen sivuitse Humallahdesta Pikkuhuopalahteen ulottuva notkelma. Samalla valtuusto oli antanut kaupungin yleisten töiden hallitukselle tehtäväksi laatia lopullisen ehdotuksen mainituksi kaupunginasemakaavaksi ottaen huomioon eräät rahatoimikamarin esittämät näkökohdat. Vuonna 1913 kaupunginvaltuusto käsitteli<sup>2)</sup> hallituksen lähettämää uutta ehdotusta palauttaen sen kuitenkin rahatoimikamariin, jonka tuli antaa lausunto siitä, voitiinko ja missä määrin noudattaa vuokrajärjestelmää tämän kaupunginosan tontteja luovutettaessa. Ennenkuin kamari otti kysymyksen uudelleen käsiteltäväksi, katsottiin kuitenkin tarpeelliseksi tehdä asemakaavaan erinäisiä muutoksia kalliin katupinnan säästämiseksi ja asutokorttelien käytön tehostamiseksi, jonka tähden kaupunginasemakaavaosasto vuonna 1920 laati uuden suunnitelman, jossa myöskin tärkeimmät liikenneväylät oli järjestetty uudestaan ja johon oli varattu erikoisia alueita korvaukseksi valtion ja kaupungin välistä tilusvaihtoa varten. Olojen muututtua oli kuitenkin tätäkin kaupunginasemakaavaa muutettava, jotta saataisiin lisätilaa vuokratalontontteja varten, minkä jälkeen ja kaupunginasemakaava-arkkitehdin vielä kerran tarkistettua edellä mainitussa suhteessa uudistetun ehdotuksen valtuustolle lähetettiin XV kaupunginosan lopullinen kaupunginasemakaavaehdotus. Asemakaava käsitti yhteensä 758,480 m<sup>2</sup>, mistä 208,150 m<sup>2</sup> oli aiottu asuinja liiketaloja, 98,500 m<sup>2</sup> yliopiston sairaaloita ja 51,750 m<sup>2</sup> muita julkisia rakennuksia varten, 117,000 m<sup>2</sup> oli varattu eri tarkoituksiin, 55,000 m<sup>2</sup> istutuksiksi ja leikkikentiksi sekä 153,620 m<sup>2</sup> katuja ja avonaisia paikkoja varten, kun taas jakamattomat alueet käsittivät 59,180 m<sup>2</sup> ja valtion omistama Bjälbon alue 15,280 m<sup>2</sup>. Yliopiston alue oli karttaan merkitty kortteliksi n:o 526. Viime-mainitun korttelin ja Munkkiniemenkadun välillä sijaitseva kortteli n:o 645 samoin kuin korttelit n:ot 529 ja 603 oli varattu korvausalueiksi valtion ja kaupungin välistä mahdollista tilusvaihtoa varten. Bjälbon alue oli myöskin järjestelty mainittua tilusvaihtoa silmälläpitäen. Ehdotuksesta antamassaan lausunnossa<sup>3)</sup> rahatoimikamari lausui, että se kamarin mielestä onnellisesti ratkaisi kauan päiväjärjestyksessä olleen kysymyksen. Kaikki asian käsittelyn aikaisemmissa vaiheissa esitetyt näkökohdat oli otettu huomioon, minkä lisäksi kysymyksen perinpohjainen tutkiminen oli aiheuttanut yhä uusia parannuksia.

Edellisessä lyhyesti selostetun XV kaupunginosan asemakaavan, joka oli ollut asetusten mukaisesti näytteille pantuna ilman että sitä vastaan oli tehty mitään muistutusta, kaupunginvaltuusto hyväksyi<sup>4)</sup> päättäen samalla alistaa sen valtioneuvoston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Maistraatin ilmoituksen<sup>5)</sup> mukaan sisäasiainministeriö lokakuun 21 p:nä vahvisti kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen.

<sup>1)</sup> Ks. vuod. 1912 kert. siv. 3. — <sup>2)</sup> Ks. vuod. 1913 kert. siv. 7. — <sup>3)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 12. — <sup>4)</sup> Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 18 §. — <sup>5)</sup> S:n 11 p. marrask. 3 §.

*Salmisaaren sekä Lapinniemen eteläosan kaupunginasemakaava.* Kaupunginvaltuuston päätettyä<sup>1)</sup>, että kaupungin ja kauppaneuvos J. Tallbergin kesken vuonna 1918 tehdyssä kauppasopimuksessa mainittu Lapinniemen ja Salmisaaren välinen liikenneväylä rakennettaisiin rakennuskonttorissa laadittua suunnitelmaa noudattaen, oli konttorin kaupunginasemakaavaosasto sen mukaisesti laatinut kaupunginasemakaavaehdotuksen, joka käsitti Salmisaaren, pienehkön osan kaupungin omistamaa Pikku Pässi nimistä saarta sekä jo mainitun Salmisaareen johtavan liikenneväylän, jolle ehdotuksessa oli pantu nimeksi Itämerenkatu. Ehdotus käsitti kuusi tehdaskorttelia, joista n:oilla 781 ja 782 merkityt olivat aiotut täysin omistusoikeuksin luovutettaviksi yhtiölle Julius Tallberg aktiebolag muiden neljän, n:ojen 783, 784, 785 ja 786, jäädessä kaupungin vapaasti käytettäväksi. Rahatoimikamari lähetti ehdotuksen kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja hyväksyttäväksi, minkä ohella kamari huomautti, että Salmisaaren länsiosa tosin edelleenkin sijaitsi kaupunkiin yhdistetyn alueen ulkopuolella, mutta että anomus sen yhdistämisestä kaupunkiin oli jätetty<sup>2)</sup> valtioneuvostolle, ja koska kamari piti toiminimen Julius Tallberg aktiebolag toivomusta mahdollisimman pian saada välinsä kaupungin kanssa lopullisesti ratkaistuksi oikeutettuna, anoi kamari, että valtuusto tekisi asiasta päätöksen jo sen silloisessa vaiheessa. Tähän myöntyen kaupunginvaltuusto päätti<sup>3)</sup> hyväksyä laaditun kaupunginasemakaavaehdotuksen sekä valtuuttaa rahatoimikamarin heti Salmisaaren länsiosan tultua yhdistetyksi Helsingin kaupunkiin hankkimaan sille asianmukaisen vahvistuksen.

*Helsingin ratapihaan rajoittuvien kaupunginalueiden järjestely.* Kaupunginvaltuuston päätettyä<sup>4)</sup> asettaa palkintolautakunnan arvostelemaan määräjajan kuluessa<sup>5)</sup> jätettyjä ehdotuksia Helsingin rautatienasemaan rajoittuvien kaupunginalueiden järjestelemiseksi ja valittua lautakuntaan yliarkkitehti H. Lindbergin, filosofiantohtori K. A. Paloheimon ja johtaja T. Salmion sekä ulkomaalaisiksi asiantuntijoiksi Ruotsin kuninkaallisen rakennushallituksen pääjohtajan professori I. Tengbomin ja Gööteporin ensimmäisen kaupunginarkkitehdin A. Lilienbergin oli rautatiehallitus valinnut edustajikseen lautakuntaan pääjohtaja J. Castrénin ja ratainsinööri A. Grunérin, kun taas Suomen kaupunginrakentajain liitto oli valinnut jäseneksi arkkitehti B. Jungin ja Suomen arkkitehtiliitto arkkitehti L. Sonckin. Sittemmin antamassaan yksityiskohtaisessa selonteossa kilpailun tuloksesta palkintolautakunta ilmoitti<sup>6)</sup> yksimielisesti päättäneensä antaa ensimmäisen palkinnon, 80,000 markkaa, arkkitehti O. Kalliolle, II palkinnon, 50,000 markkaa, arkkitehdeille B. Brunilalle ja S. Frosterukselle, III palkinnon, 45,000 markkaa, professori C. Lindbergille ja IV palkinnon, 25,000 markkaa, arkkitehti O. I. Meurmanille, sekä ehdotti, että lisäksi lunastettaisiin kaksi ehdotelmaa, joista toisen oli laatinut arkkitehti E. Kaalamo insinööri F. Seidererin avustamana ja toisen arkkitehti H. Ekelund. Lausuen mielipiteenään, että kilpailu oli tuonut esiin arvokkaita aloitteita tämän kaupungille varsin tärkeän kysymyksen ratkaisemiseksi palkintolautakunta esitti toivomuksen, että viipymättä ryhdyttäisiin toimenpiteisiin lopullisen asemakaavan laatimiseksi sekä että onnellisesti aloitettu valtion ja kaupungin yhteistoiminta tällöin jatkuisi.

Palkintolautakunnan jäsen B. Jung oli rahatoimikamarille jättämässään promemoriassa huomauttanut, että uuden kaupunginasemakaavan tarkoi-

<sup>1)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 58. — <sup>2)</sup> Ks. vuod. 1921 kert. siv. 3. — <sup>3)</sup> Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 19 §. — <sup>4)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 5. — <sup>5)</sup> S:n siv. 215. — <sup>6)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 3.

tuksena oli laajentaa kaupungin vanhaa liikekeskustaa ja luoda uusi henkinen keskusta; tässä tarkoituksessa osoittaa paikka lukuisille uusille julkisille rakennuksille; järjestää toiselta puolen tämän keskustan ja toiselta puolen Länsisataman, Meilahden, Pasilan, Siltasaaren, Kallion y. m. kaupunginsain välinen katuliikenne; lopullisesti muodostella ja rajoittaa kaupungin alueella sijaitseva valtionrautateiden keskusratapihan osa; samoin kuin järjestää tähän ratapihaan johtavat tai sen kanssa risteilevät liikenneväylät. Toimitettu kilpailu oli tuonut esiin useita oivallisia aloitteita, ja sitä oli sen vuoksi pidettävä hyvin onnistuneena. Se oli myöskin osoittanut, että edellä mainitut kaupunginasemakaavatehtävät voitiin ratkaista useilla eri tavoilla ja että itsekukin kilpailija oli omistanut päähuomionsa johonkin tai joihinkin mahdollisista päänäkökohdista. Täysin hyväksyttävää kaupunginasemakaavakysymyksen ratkaisua, jossa kaikki näkökohdat olisi otettu oikealla tavalla huomioon ja punnittu vastakkain siten, että ne kaikki olisivat päässeet oikeuksiinsa, ei kukaan kilpailijoista ollut esittänyt. Katsoen tähän sekä koska palkintolautakunta oli esittänyt jossain määrin painavia muistutuksia kaikkia ehdotelmia vastaan, niihinkin kohtiin nähden, joissa niiden suurin voima ilmeni, oli mahdollisimman hyvän tuloksen saavuttamiseksi välttämätöntä osin vieläkin edelleen kehittää ja parantaa niitä luonnosten yksityiskohtia, jotka ansaitsi ottaa varteen, osin sovittaa lopulliseen luonnokseen ja punnita vastakkain kilpailuehdotelmissa ilmeneviä parhaita pääaloitteita. Yhtäkään palkittua luonnosta ei tällöin sellaisenaan voinut panna lopullisen asemakaavan pohjaksi, vaan tuli tämän olla osin niiden arvokkaiden aloitteiden yhdistelmä ja parannelma, jotka oli esitetty palkituissa tai lunastetuissa luonnoksissa, osin täysin itsenäinen teos, joka nojautuisi niihin vaatimuksiin, jotka kaupunki ja valtionrautatiet täsmällisemmässä muodossa kuin kilpailuohjelmassa oli voitu esittää, asettaisivat, sittenkuin asia olisi kaikin puolin perinpohjaisesti valmisteltu.

Rahatoimikamari, joka pääasiallisesti yhtyi edellä mainitussa promemoriassa esitettyihin lausuntoihin, ehdotti kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä <sup>1)</sup>, että asetettaisiin komitea, jonka tulisi hankkia selvitys niistä vaatimuksista, joita kaupungin ja valtion taholta voitiin asettaa järjesteltävänä olevan alueen suunnittelulle, ja katsoa, että nämä vaatimukset kaupunginasemakaavaa laadittaessa mahdollisimman suuressa määrin otettiin huomioon. Suunnittelutyön tarkempi valvonta ja johto uskottaisiin ammattimiehistä kokoonpanulle työvaliokunnalle, jota vastoin kamari poiketen kaupungin yleisten töiden hallituksen ja kaupungininsinöörin omaksumasta kannasta oli katsonut, että suunnittelun teknillinen suoritus oli keskitettävä kaupungin omaan ammattilaitokseen, rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosastoon, joka tunsi kaupungin tarpeet ja toivomukset. Sekin seikka, että vastedes asteettain tapahtuva kaupunginasemakaavan järjestelyn toimeenpano oli rakentuva kaupunginasemakaavaosaston laatimille yksityiskohtaisille ehdotuksille, puolusti kamarin mielestä sitä, että osasto mahdollisimman läheisesti ja tehokkaasti ottaisi osaa nyt heti suoritettavaan kokonaissuunnitelman laadintaan. Kamarin kirjelmä päättyi anomukseen, että kaupunginvaltuusto päättäisi

asettaa rautatienasemaan rajoittuvan, kaupunginasemakaavakilpailun käsittämän alueen kaupunginasemakaavan laadintatyön johtoa varten viisi-

<sup>1)</sup> Valt. pain. asiakirj. n:o 13.

jäsenisen komitean, johon valtuusto valitsisi neljä jäsentä sekä rautatiehallitus yhden jäsenen;

oikeuttaa komitean asettamaan työtä lähemmin valvomaan ja johtamaan työvaliokunnan palkatuin puheenjohtajin;

pääasiallisesti keskittää suunnittelutyön teknillisen suorituksen rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosastoon ja oikeuttaa osaston tätä tarkoitusta varten käyttämään ylimääräisiä apulaisia; sekä

osoittaa tarkoitukseen 150,000 markkaa suoritettavaksi etuantina kaupunginkassasta ja merkittäväksi vuoden 1926 talousarvioon.

Edellisessä selostettua esitystä esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti<sup>1)</sup> asettaa rahatoimikamarin ehdottaman komitean<sup>2)</sup>, joka sai tehtäväkseen antaa lausunnon esityksen muista kohdista.

Tämän tehtävän mukaisesti komitea sittemmin lähetti yksityiskohtaisen mietinnön kilpailun käsittämän kaupunginalueen asemakaavan laatimisesta yhtyen tällöin pääasiassa rahatoimikamarin kantaan ja erityisesti puoltaen kamarin ehdotusta suunnittelutyön teknillisen suorituksen keskittämisestä rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosastoon. Myöskin palkintolautakunnan jäsen professori L. Sonck oli lausunut mielipiteensä tästä kysymyksestä ja korostanut sen seikan suotavuutta, että ensimmäisen palkinnon saaja arkkitehti O. Kallio saisi säilyttää suunnitelmansa taiteellisen omistusoikeuden ja että hänelle varattaisiin tilaisuus itsenäisesti kehittää sitä edelleen. Myöskin Suomen arkkitehtiliitto oli kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjelmässä huomauttanut m. m., että kaikissa maissa, joissa rakennustaiteellisten kilpailujen toimeenpano oli järjestyneellä kannalla, oli vallitsevana tapana, että sille kilpailijalle, jonka ehdotelma asetettiin lopullisen ehdotuksen laadinnan pohjaksi, myöskin uskottiin tehtäväksi piirustusten laatiminen. Sellainen menettely ei ainoastaan vastannut oikeutta ja kohtuutta, vaan oli myöskin lopullisen tuloksen kannalta edullisin.

Kaupunginvaltuusto palautti<sup>3)</sup> arkkitehtiliiton kirjelmän kaupunginasemakaavakomiteansa, joka siitä antamassaan lausunnossa ilmoitti komitean tosin kannattavan liiton esittämiä näkökohtia, mutta arkkitehti Kallion häneltä asiaa tiedusteltaessa ilmoittaneen, ettei hän voinut suostua ehdotetun laajuisen yhteistoimintaan rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosaston kanssa. Uudistetuissa neuvotteluissa oli kuitenkin käynyt ilmi, että tässä kohden oli vallinnut väärinkäsitys ja että arkkitehti Kallio puolestaan hyväksyi seuraavan työohjelman:

Kaupunginasemakaavakilpailun käsittämäin alueiden keskeisten osain — tarkemmin määritellen sen alueen, jota etelässä rajoittivat Kaivo-, Simon- ja Ruoholahdenkatu, lännessä Kirkkomaan- ja Pohj. Rautatiekatu sekä Länt. viertotie, pohjoisessa Helsinginkadun jatke sekä idässä valtionrautateiden alue — rakennustaiteellinen asemakaavatyö uskottaisiin arkkitehti Kalliolle, jonka samalla yhteistoiminnassa rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosaston kanssa tuli asemakaavateknillisesti edullisella tavalla sovittaa puheenaoleva alue niin, että se kävi yhteen olemassa olevien ja suunniteltujen kaupunginosain ja liikenneväyläin kanssa, sekä ottaa huomioon ne näkökohdat ja ehdotukset, joita asemakaavatyötä valvomaan asetettava työvaliokunta voi esittää.

Tällöin oli arkkitehti Kallio, jonka tuli sitoutua työaikana olemaan otta-

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 29 p. huhtik. 15 §. — <sup>2)</sup> Ks. tätä kert. siv. 147. — <sup>3)</sup> Valt. pöytäk. 12 p. elok. 25 §.

matta suorittaakseen asemakaavatyötä estäviä tehtäviä, velvollinen laatimaan: asemapiirroksen mittakaavassa 1:2,000; erikoispiirustukset vähintään mitta-kaavassa 1:1,000 valtakaduista ja aukioista sekä rakennushahmotelut ja julkisivukaaviot sopivassa mittakaavassa; mallit, jotka käsittäisivät alueen rakennustaiteellisesti tärkeimmät osat; sekä ehdotuksen mahdollisesti tarpeelliseksi kaupunginasemakaavamääräyksiksi.

Muiden kilpailun käsittämäin alueiden suunnittelu sekä koko työn teknillisen puolen ylivalvonta uskottaisiin rakennuskonttorin kaupungin- asemakaavaosastolle, jonka huomioonottaen työvaliokunnan ehdotukset tuli käyttää ja yhteen sulattaa arvokkaat aloitteet eri kilpailuluonnoksista ja näiden pohjalla laatia lopullinen, vahvistettavaksi tarkoitettu kaupungin- asemakaavaehdotus.

Työvaliokunta johtaisi lähinnä sekä arkkitehti Kallion että kaupungin- asemakaavaosaston työtä olematta kuitenkaan oikeutettu puhtaasti rakennus- taiteellisissa kysymyksissä sitomaan arkkitehti Kalliota, ja olisi sekä tälle että kaupunginasemakaava-arkkitehdille varattava oikeus ottaa osaa valio- kunnan kokouksiin. Valiokunnan puheenjohtaja olisi velvollinen jatkuvasti seuraamaan työtä sekä siinä antamaan neuvoja ja ehdotuksia, hoitamaan tarpeelliset neuvottelut y. m.

Asemakaavatyö suoritettaisiin osittain arkkitehti Kallion toimistossa käyttämällä hänen työaineitaan ja tarvikkeitaan, ollen kuitenkin kaupungin- asemakaavaosaston hänen käytettäväkseen asetettava tarpeelliset piirustaja- ja insinööriapulaiset sekä kustannettava mallityö. Erityistä piirustussalia ei tarvitsisi vuokrata, koska arkkitehti Kallion toimisto sijaitsi lähellä raken- nuskonttorin huoneistoa, minkä johdosta arkkitehti Kallion ja kaupungin- asemakaavaosaston välinen yhteistyö oli järjestettävissä mainittavitta vai- keuksista.

Työn suorittamisen komitea laski kestävän 16 kuukautta ja arvioi tältä pohjalta lähtien kustannukset 358,000 markaksi, siitä 48,000 markkaa palk- kioksi työvaliokunnan puheenjohtajalle, 20,000 markkaa saman valiokunnan kahdelle jäsenelle, 160,000 markkaa arkkitehti Kalliolle, 48,000 markkaa piirustajalle 12 kuukaudelta ja 40,000 markkaa piirustajalle 16 kuukaudelta, 12,000 markkaa insinööriapulaiselle 3 kuukaudelta ja 30,000 markkaa malleja varten ja tarverahoiksi.

Asiaa lopullisesti käsiteltäessä kaupunginvaltuusto hyväksyen komitean ehdotuksen päätti<sup>1)</sup>

uskoa edellisessä tarkemmin mainittujen kaupunginasemakaavakilpailun käsittämän alueen keskiosain rakennustaiteellisen suunnittelun kilpailun ensimmäiselle palkinnonsaajalle, arkkitehti O. Kalliolle;

antaa rakennuskonttorin kaupunginasemakaavaosastolle toimeksi mui- den kilpailun käsittämäin alueiden suunnittelun, koko asemakaavatyön tek- nillisen puolen ylivalvonnan ja lopullisen kaupunginasemakaavaehdotuksen teknillisen suorituksen;

oikeuttaa komitean kaupunginasemakaavatyön lähintä johtoa varten asettamaan työvaliokunnan, jonka puheenjohtajan tulisi saada kuukausi- palkkio;

hyväksyen komitean kustannuslaskelman myöntää puheenaolevaa työtä varten 358,000 markan määrärahan merkittäväksi vuoden 1926 talousarvioon ja tarpeellisilta osin maksettavaksi etuantina kuluvana vuonna; sekä

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 16 p. syysk. 14 §.

valtuuttaa komitean ryhtymään näiden päätösten vaatimiin täytäntöönpanotoimiin.

*Lisämääräraha kaupunginasemakaavakilpailua varten.* Kaupunginvaltuuston päättämän<sup>1)</sup> Helsingin ratapihaan rajoittuvien kaupunginalueiden järjestelyä koskevan kilpailun päätyttyä ja palkintolautakunnan annettua lausuntonsa jätetyistä kilpailuehdotelmista rahatoimikamari lähetti kaupunginvaltuustolle mainitun lausunnon<sup>2)</sup> ynnä tilityksen kilpailun aiheuttamista kustannuksista, jotka nousivat yhteensä 413,320: 45 markkaan. Tästä määrästä oli 200,000 markkaa maksettu kilpailupalkintoina, 20,000 markkaa käytetty kahden kilpailuehdotelman lunastamiseen, 103,500 markkaa suoritettu palkkioina palkintolautakuntaan valituille ulkomaisille asiantuntijoille, 60,500 markkaa palkkioina palkintolautakunnan muille jäsenille, 8,000 markkaa sihteerille sekä 21,320: 45 markkaa käytetty tarverahoina. Koska rautatiehallitus oli sitoutunut suorittamaan 150,000 markkaa kilpailun aiheuttamista kustannuksista, jäi siis 63,320: 45 markan vajaus, jonka kaupunginvaltuusto päätti<sup>3)</sup> peittää käyttövoroistaan Yleisten töiden pääluokan kohdalta.

*Vallilan kivitalotonttien jaoituskaava.* Kaupungin yleisten töiden hallitus oli rahatoimikamarin kehoituksesta laadituttanut ehdotuksen niiden Vallilan tonttien jaoituskaavaksi, joille oli tarkoitus rakentaa kivitaloja. Ehdotus oli laadittu pääasiassa kaupunginvaltuuston vuonna 1916 hyväksymän<sup>4)</sup> Vallilan jaoituskaavan mukaisesti ja huomioon ottaen erinäiset valtuuston myöhemmin päättämät muutokset. Asiaa käsiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti<sup>5)</sup> vahvistaa mainitun jaoituskaavan noudatettavaksi.

*Kumtähden ja Käpylän uusien asutusalueiden jaoituskaavat.* Esiteltäessä vuonna 1924 Kumtähden ja Käpylän uusien asutusalueiden jaoituskaavaehdotusta<sup>6)</sup> kaupunginvaltuusto pani asian pöydälle, kunnes rahatoimikamarin asettama komitea antaisi selvityksen yrityksen kannattavuudesta siinä tapauksessa, että Kumtähden alue käytettäisiin voimaperäisemmin. Komitean sittemmin antamassa mietinnössä ilmoitettiin, että kaupunginarkkitehti yksissä neuvoin sosialilautakunnan sihteerin kanssa oli laatinut uuden ehdotuksen Kumtähden alueen tonttijaoitukseksi varaten suuremman määrän tontteja isommille kaksikerroksisille taloille. Alueen perustamiskustannukset komitea arvioi 1,770,000 markaksi, siitä 770,000 markkaa teiden tasoitukseen. Laskelmaa laadittaessa oli otettu huomioon, että Limingantie nyt ehdotetun taajemman asutuksen johdosta olisi tasoitettava 6 metrin levyiseksi aikaisemman 4 metrin leveyden sijaan. Vesijohdon laskemiskustannuksia ei oltu luettu perustamiskuluihin, koska vedenkulutusmaksut tulisivat korvaamaan ne. Vuotuiset kustannukset arvioitiin 145,000 markaksi, lukuunottamatta teiden puhtaanapitokustannuksia, joista vuokraajat komitean mielestä voitiin velvoittaa huolehtimaan. Asutusalueen kuntoonpanemista Käpylän Taivaskalliolle koskevaan ehdotukseen komitea ei katsonut olevan syytä tehdä mitään muutoksia. Tämän alueen perustamiskustannukset arvioitiin 1,461,400 markaksi ja vuotuiset kunnossapitokustannukset 116,640 markaksi. Koska oli tärkeätä, että puheenaolevien alueiden jaoituskaavain lopullinen muodostelu jäi riippuvaiseksi sikäläisten tonttien kysynnästä, lausui komitea toivomuksen, että kaupunginvaltuusto ainoastaan periaatteellisesti hyväksyisi jaoituskaavat ja antaisi rahatoimikamarin toimeksi lopullisesti vahvistaa korttelien ja tonttien rajat.

<sup>1)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 5. — <sup>2)</sup> Ks. tätä kert. siv. 4. — <sup>3)</sup> Valt. pöytäk. 18 p. helmik. 8 §. — <sup>4)</sup> Ks. vuod. 1916 kert. siv. 18. — <sup>5)</sup> Valt. pöytäk. 17 p. kesäk. 29 §. — <sup>6)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 8.

Rahatoimikamari lähetti mietinnön, josta sosialilautakunnalla oli ollut tilaisuus lausua mielipiteensä, oman lausuntonsa ohella kaupunginvaltuustolle, joka asiaa lopullisesti esiteltäessä pääasiassa kamarin ehdotuksen mukaisesti päätti<sup>1)</sup> hyväksyä litt. B:ksi merkityn Kumtähden omakotialueen jaoituskaavaehdotuksen; oikeuttaa rahatoimikamarin kaupungin yleisten töiden hallitusta ja sosialilautakuntaa kuultuaan vahvistamaan alueen korttelien rajat ja jaon sekä edellä mainittuja viranomaisia ja terveydenhoitolautakuntaa kuultuaan hyväksymään niiden rakennuttamiseksi laaditut mallipiirustukset; hyväksyä litt. B:ksi merkityn ehdotuksen huvila-alueen järjestämiseksi Käpylän puutarhaesikaupungin Taivaskalliolle; valtuuttaa rahatoimikamarin kaupungin yleisten töiden hallitusta ja sosialilautakuntaa kuultuaan vahvistamaan puheena olevan alueen korttelien n:o 891—899 tontti- ja rakennusrajat; osoittaa edellä mainittujen kahden asutusalueen kuntoon panettamiseksi 700,000 markkaa käyttövaroistaan Yleisten töiden pääluokan kohdalta; sekä antaa rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä kaikkiin näistä päätöksistä aiheutuviin toimenpiteisiin.

*Vallilan jaoituskaavan muuttaminen.* Koska It. viertotiellä olevan Sörnäsän sivuradan poikki kulkevan sillan leventämistä koskevan suunnitelman<sup>2)</sup> toteuttaminen edellytti Vallilan jaoituskaavan vähäistä muuttamista, päätti<sup>3)</sup> kaupunginvaltuusto vahvistaa kaupunginarkkitehdin laatiman ehdotuksen lähinnä mainittua siltaa sijaitsevien Pakaankatua ympäröivien korttelien asemakaavan muutokseksi.

*XIV kaupunginosan korttelin n:o 479 kaupunginasemakaavanmuutos.* Kaupunginvaltuuston kehoituksesta<sup>4)</sup> oli kaupungin yleisten töiden hallitus lähettänyt ehdotuksen XIV kaupunginosan korttelin n:o 479 kaupunginasemakaavanmuutokseksi, jonka mukaan mainittu kortteli jaettaisiin kahdeksi kortteliksi, joista n:o 479 a käsittäisi Tallbackan sairaalalle vuokratun alueen ja 479 b 8 tonttia, joista yksi oli aiottu luovutettavaksi Suomen punaiselle ristille, yksi varattu paloasemaa varten ja yksi sähkölaitoksen käytettäväksi. Kaupunginvaltuusto hyväksyi<sup>5)</sup> puolestaan ehdotuksen ja päätti<sup>5)</sup> alistaa sen valtioneuvoston harkittavaksi ja vahvistettavaksi.

*Vuorimiehenkadun tontin n:o I kaupunginasemakaavanmuutos.* Kaupunginvaltuuston anottua<sup>6)</sup> valtioneuvostolta saada tarpeellisen kadunjärjestelyn toimeenpanemiseksi lunastaa eräs VII kaupunginosan korttelissa n:o 100 a sijaitsevan valtion omistaman Vuorimiehenkadun tontin n:o 1 alue ja kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön antamassaan vastauksessa ilmoitettua, että valtio oli suostuvainen luopumaan pyydetystä tontinalueesta, mutta että asian lopullinen ratkaisu lykkäytyisi, kunnes kaupunki oli hankkinut asianmukaisen vahvistuksen kadun suunnitellun laajentamisen edellyttämälle kaupunginasemakaavanmuutokselle, päätti<sup>7)</sup> kaupunginvaltuusto puolestaan hyväksyä kaupungin yleisten töiden hallituksen toimesta laaditun ehdotuksen puheena olevaksi kaupunginasemakaavanmuutokseksi sekä alistaa sen valtioneuvoston harkittavaksi ja vahvistettavaksi.

Sittenkuin oli saapunut ilmoitus, että valtioneuvosto heinäkuun 3 p:nä oli vahvistanut kaupunginvaltuuston yllämainitun päätöksen, kehoitti<sup>8)</sup> valtuusto rahatoimikamaria ryhtymään toimenpiteisiin kyseellisen kaupunginasemakaavanmuutoksen toteuttamiseksi.

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 4 p. helmik. 10 § ks. myös tätä kert. siv. 23 ja 119. — <sup>2)</sup> Ks. tätä kert. siv. 51. — <sup>3)</sup> Valt. pöytäk. 3 p. kesäk. 10 §. — <sup>4)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 17. — <sup>5)</sup> Valt. pöytäk. 29 p. huhtik. 13 §. — <sup>6)</sup> Ks. vuod. 1924 kert. siv. 11. — <sup>7)</sup> Valt. pöytäk. 29 p. huhtik. 14 §. — <sup>8)</sup> S:n 12 p. elok. 9 §.

*Tonttien yhdistäminen.* Kaupunginvaltuusto päätti seuraavissa tapauksissa ehdottaa valtioneuvostolle alempana mainittujen tonttien yhdistämistä tarkoittavaa kaupunginasemakaavan muuttamista:

VII kaupunginosan korttelissa n:o 130 sijaitsevat Merikadun tontti n:o 5 ja Laivanvarustajankadun tontti n:o 9; uusi tontti merkittäisiin Merikadun tontiksi n:o 5 a<sup>1)</sup>);

XII kaupunginosan korttelissa n:o 446 olevat Töölönkadun tontit n:ot 11 ja 13—15; uusi tontti merkittäisiin Lant. viertotien n:oksi 12<sup>2)</sup>);

III kaupunginosan korttelin n:o 52 tontit n:ot 8, 10 ja 11; uusi tontti merkittäisiin Kasarminkadun tontiksi n:o 30<sup>3)</sup>); sekä

IV kaupunginosan korttelissa n:o 68 sijaitsevat Annankadun tontit n:ot 1 ja 2; uusi tontti merkittäisiin Simonkadun n:oksi 12<sup>4)</sup>).

Sitäpaitsi kaupunginvaltuusto myöntyi<sup>5)</sup> Raitiotie- ja omnibusosakeyhtiön tekemään anomukseen, että Vallilan korttelissa n:o 581 sijaitsevat tontit n:ot 5, 7, 81, 83 ja 85 yhdistettäisiin yhdeksi tontiksi, joka merkittäisiin Keiteleentien n:oksi 14. Koska puheena oleva kortteli sijaitsi vahvistetun kaupunginasemakaavan ulkopuolella ja kaupunginvaltuusto oli vahvistanut sen jaotuksen, ei mikään estänyt välittömästi toimeenpanemasta valtuuston yllämainittua päätöstä.

*Tonttien jakaminen.* Kaupunginvaltuusto myöntyi<sup>6)</sup> Aktiebolaget Tempelgatan n:o 9 nimisen yhtiön anomukseen saada oikeus XIII kaupunginosan korttelissa n:o 425 sijaitsevan Tempelikadun tontin n:o 9 jakamiseen kahteen yhtä suureen osaan. Uudet tontit merkittäisiin Tunturilaaksonkadun n:oksi 8 ja Tempelikadun n:oksi 9; päätökselle oli hankittava valtioneuvoston vahvistus.

Kaupunginvaltuusto myöntyi<sup>7)</sup> Asunto-osakeyhtiö Runeberginkatu n:o 33:n anomukseen, että yhtiön omistama XIII kaupunginosan korttelissa n:o 431 sijaitseva tontti n:o 33 jaettaisiin hakemusasiakirjoihin liitetyn kartan osoittamalla tavalla, minkä ohessa valtuusto päätti merkitä jaosta syntyvät tontit Runebergkadun 33 a:ksi ja 33 b:ksi. Päätös oli alistettava sisäasiainministeriön tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

XII kaupunginosan korttelissa n:o 355 olevan Lant. Brahekadun tontin n:o 4 omistajat olivat anoneet oikeutta jakaa mainittu tontti kahteen yhtä suureen osaan, ja kaupungin yleisten töiden hallitus oli puoltanut anomusta sen nojalla, että hakijat jo olivat rakennuttaneet tontin toisen puoliskon ja sitoutuneet rakennuttamaan toisen esitettyjen, asianomaisten viranomaisten hyväksymäin piirustusten mukaisesti samoinkuin rakentamaan ajoportit molemmille tonteille sekä koska molempien tonttien pihamaat tulisivat olemaan kyllin tilavat. Kaupunginvaltuusto päätti<sup>8)</sup> puolestaan hyväksyä puheena olevan kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen, jonka mukaan Lant. Brahekadun tontti n:o 4 jaettaisiin kahdeksi, 4 a:ksi ja 4 b:ksi merkityksi tontiksi, sekä alistaa tämän päätöksen valtioneuvoston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.

*Tehdaskorttelien n:o 693, 695 ja 697 uusi tonttijaoitus.* Vuonna 1920 vahvistettu<sup>9)</sup> Pakaan tehdaskorttelien n:o 693, 695 ja 697 jaotuskaava oli osoittautunut sopimattomaksi sikäli, että tontit olivat liian suuret ja niiden vuokramaksut sen johdosta niin kalliit, että niitä oli vaikeata saada vuokratuiksi, minkä johdosta kaupunginasemakaava-arkkitehti oli laatinut puheena ole-

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 21 p. tammik. 5 §. — <sup>2)</sup> S:n 13 p. toukok. 2 §. — <sup>3)</sup> S:n 17 p. kesäk. 1 §. — <sup>4)</sup> S:n 17 p. kesäk. 3 §. — <sup>5)</sup> S:n 13 p. toukok. 11 §. — <sup>6)</sup> S:n 18 p. maalisk. 2 §. — <sup>7)</sup> S:n 11 p. p. marrask. 2 §. — <sup>8)</sup> S:n 29 p. huhtik. 2 §. — <sup>9)</sup> Ks. vuod. 1920 kert. siv. 3.



vain korttelien uuden jaotusehdotuksen, jossa tonttien lukumäärä oli 20 aikaisemman jaotuskaavan 14 tontin sijasta. Asiaa käsitellessään kaupunginvaltuusto päätti<sup>1)</sup> peruuttaen vuonna 1920 tekemänsä päätöksen vahvistaa ehdotetun Pakaan korttelien n:o 693, 695 ja 697 uuden jaotuskaavan.

## 2. Kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungille kuuluvan tuollaisen omaisuuden luovutusta koskevat kysymykset.

*Kaupungin ja valtion välinen m. m. erästä Lapinniemen osaa koskeva tilusvaihto.* Siinä ehdotuksessa valtion ja kaupungin väliseksi tilusvaihdoksi, jota kaupunginvaltuusto vuonna 1923 käsittelee<sup>2)</sup> jättäen sen kuitenkin valtioneuvoston Vikin sotilasvirikatalon käyttöä koskevan päätöksen varaan, sisältyi kaupungin asettamiin tilusvaihdon täydellisen toimeenpanemisen ehtoihin m. m., että valtion käyttöoikeus Lapinniemen eteläosaan palautuisi kaupungille. Kysymys oli edelleen ratkaisematta, mutta mainitun Lapinniemen osan tarve oli käynyt kaupungille polttavaksi, toiminimen Julius Tallberg kanssa tehdyssä sopimuksessa luvattu liikenneväylä kun oli rakennettava tämän alueen läpi. Koska myöskin valtionrautatiet välittömästi tarvitsivat eräitä pääradan kummallakin puolella, Pasilan järjestelyratapihan pohjoispuolella sijaitsevia alueita, oli rahatoimikamari neuvotellut rautatiehallituksen kanssa asiasta ja hallituksen asiamiesosasto näiden neuvottelujen pohjalla laatinut ehdotuksen toivottua tilusvaihtoa koskevaksi sopimukseksi. Kamari lähetti ehdotuksen kaupunginvaltuustolle samalla omasta puolestaan huomauttaen, että lopulliseen sopimukseen olisi otettava määräyksiä siitä, että ehdotuksessa mainittu ylimenosilta oli rakennettava niin leveäksi, että sitä voitiin käyttää autobussi- ja raitiotieliikenteeseen sekä että se myöskin tyydyttäisi muut kohtuulliset vaatimukset, jotka liikennenäkökannalta voitiin esittää. Edelleen kamari huomauttaen, että valtionrautateille luovutettavalla, pääradan länsipuolella sijaitsevalla alueella oli eräitä viljelyspalstoja, joiden vuokraus päättyi osin vuonna 1928 ja osin vuonna 1929, yhden palstan vasta vuonna 1933, piti välttämättömänä, että rautatiehallituksen kanssa tehtäisiin sopimus kaupungin turvaamiseksi niiltä tappioilta, joita sille saattoi koitua, jos mainitut vuokrasopimukset sanottiin irti ennen aikojaan ja vuokraajat vaativat siitä korvausta.

Vakaasti luottaen siihen, että vireillä oleva valtion ja Helsingin kaupungin välinen Vikin virikataloa ja erinäisiä muita molemminpuolisia vaihtoesineitä koskeva tilusvaihtokysymys kokonaisuudessaan ratkeaisi myönteiseen suuntaan kaupunginvaltuusto päätti<sup>3)</sup> periaatteessa hyväksyä edellä mainitun kaupungin ja valtion välisen tilusvaihtoehdotuksen sekä antaa kamarin tehtäväksi toteuttaa tämän päätöksen ja tällöin mikäli mahdollista sopimuksessa ottaa huomioon kamarin ehdottamat, yllä esitetyt lisäykset ja muutokset.

Kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen nojalla tehtiin sittemmin seuraava puheena olevaa tilusvaihtoa koskeva sopimus, jonka rahatoimikamarin ja rautatiehallituksen edustajat allekirjoittivat lokakuun 2 p:nä:

<sup>1)</sup> Valt. pöytäk. 9 p. jouluk. 11 §. — <sup>2)</sup> Ks. vuod. 1923 kert. siv. 6—11. — <sup>3)</sup> Valt. pöytäk. 12 p. elok. 21 §.